

نقش عوامل روانی و اجتماعی در پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی در زنان متأهل و ارائه یک مدل بر اساس عوامل مرتبط

جهانگیر کرمی

دانشیار دانشگاه رازی

علی زکی بی *

پژوهشگر قطب پزشکی جامعه نگر دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه

امید محمدی

کارشناس ارشد مشاوره خانواده

شریفه حق شناس

مدیر امور خانواده و بانوان استانداری کرمانشاه

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش عوامل روانی و اجتماعی در پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی در زنان متأهل شهر کرمانشاه انجام شد. برای اجرای این پژوهش توصیفی به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای از میان زنان متأهل شهر کرمانشاه نمونه‌ای به حجم ۶۰۰ نفر انتخاب شد. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های نشانگان اختلال‌های روانی (SCL-90)، اعتماد اجتماعی، فرهنگ شهروندی، ارزش‌ها و باورها و پرسشنامه اطلاعات جمعیت شناختی استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون و تحلیل مسیر معادلات ساختاری استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که بین ویژگی‌های حساسیت میان فردی، افسردگی، پرخاشگری، فوبی و روان پریشی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد رابطه مثبت وجود دارد، اما در ارتباط با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر فقط دو ویژگی اضطراب و روان پریشی با آن رابطه دارند، اما بین سایر ویژگی‌های روان‌شناختی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر رابطه‌ای وجود ندارد. همچنین بین مشارکت‌جویی، مسئولیت‌پذیری، قانون‌گرایی و فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی رابطه وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که توان افسردگی و اضطراب در پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد بیش‌تر است.

واژگان کلیدی

خیانت زناشویی؛ اختلال روانی؛ اعتماد اجتماعی؛ فرهنگ شهروندی؛ باورها و ارزش‌ها

* نویسنده مسئول

این مقاله مستخرج از یک طرح پژوهشی است که با حمایت مالی استانداری کرمانشاه انجام شد.

تاریخ پذیرش ۱۳۹۴/۴/۱۳

تاریخ دریافت ۱۳۹۳/۱۰/۶

مقدمه و بیان مسئله

همواره خانواده به عنوان یکی از محیط‌های مؤثر در سلامت جسمی و روانی فرد در نظر گرفته می‌شود. درباره یکی از عواملی که سلامت خانواده را با چالش مواجه می‌کند، تحت عنوان کلی خیانت زناشویی^۱ بحث می‌شود که مهم‌ترین عامل تهدیدکننده عملکرد، ثبات و تداوم روابط زناشویی است (مارک، جانسون و میهاوسن^۲، ۲۰۱۱). خیانت زناشویی از جمله مواردی است که زوج درمانگران به صورت منظم در فعالیت‌های بالینی خود با آن روبرو می‌شوند (رفیعی، حاتمی و فروغی، ۱۳۹۰)، و به هرگونه روابط جنسی یا عاطفی فراتر از چهارچوب روابط متعهدانه بین دو همسر اطلاق می‌شود (ینیسری و خدمیر^۳، ۲۰۰۶). خیانت زناشویی بر اساس یک تعریف کلی نقض تعهد رابطه دونفره است که به شکل‌گیری درجاتی از صمیمیت عاطفی و فیزیکی با فردی خارج از این رابطه منجر می‌شود (آویرام و آمیچا^۴، ۲۰۰۵) و از منظری دیگر به چهار نوع بی‌وفایی جنسی^۵، بی‌وفایی عاطفی^۶، بی‌وفایی ترکیبی (عاطفی و جنسی) و بی‌وفایی مجازی (شامل رابطه جنسی تلفنی^۷، گفتگوهای جنسی و مشاهده فیلم‌های پورنو^۸ تقسیم می‌شود (رستگار، ۱۳۹۲).

خیانت زناشویی می‌تواند پیامدهای عاطفی شدیدی در زوجین ایجاد کند. مشاهدات بالینی و پژوهش‌های علمی نشان می‌دهند که افشای خیانت زناشویی تأثیر مخرب و تکان‌دهنده‌ای بر زوجها می‌گذارد. متخصصان بالینی گزارش می‌دهند که در فرد آسیب دیده از خیانت زناشویی عواطف شدید اغلب بین احساس خشم نسبت به همسر و احساسات درونی شرم، افسردگی، درماندگی و طرد در نوسان است (براون^۹، ۲۰۰۱، لاسترمن^{۱۰}، ۱۹۹۸). همچنین می‌توان به واکنش‌های نظیر پرخاشگری و انتقام نسبت به فرد عهدشکن، بی‌رمقی، بی‌حوصلگی،

1. Marital infidelity
2. Mark, Janssen & Milhausen
3. Yeniçeri & Kkdemir
4. Aviram & Amichai
5. Sexual infidelity
6. Emotional infidelity
7. Phone sex
8. Porno
9. Brown
10. Lusterman

بی‌ارادگی، احساس قربانی شدن و ره‌اشدگی (بروان، ۲۰۰۱، اسپرینگ و اسپرینگ^۱، ۱۹۹۶؛ خدمتگزار، بواله‌ری و کرملو، ۱۳۸۷)، احساس شوک، ناباوری و انکار (روزناک و هاردن^۲، ۱۹۹۲)، ضرب و شتم، قتل همسر و خودکشی (شاکلفورد، باس و ویکس شاکلفرد^۳، ۲۰۰۳) بعد از افشای خیانت اشاره کرد. این پدیده زوجین را با خطر جدایی و طلاق مواجه می‌کند و ممکن است اختلال‌های روانی شدیدی در پی داشته باشد.

شیوع خیانت زناشویی از پژوهشی به پژوهش دیگر و در کشورهای مختلف متفاوت است که شاید پنهان‌کاری، رازداری، ترس از بی‌آبرویی و محافظه‌کاری افراد در حسن پاسخ به سؤالات از عوامل این اختلافات باشد (رحیمی، ۱۳۹۲). عوامل دیگری مثل روش‌های گوناگون تحقیق و ابزارهای اندازه‌گیری و نحوه اجرای تحقیق در برآورد دقیق آمار خیانت اثر می‌گذارند (خدمتگزار، بواله‌ری و کرملو، ۱۳۸۷). بر اساس یکی از مطالعات انجام شده در این زمینه در آمریکا مشخص شده است که ۲۱ درصد مردان و ۱۱ درصد زنان در طی زندگی مرتکب خیانت زناشویی می‌شوند (اسنایدر، بوکوم و گردون^۴، ۲۰۰۷).

خیانت جنسی یا عاطفی مانند بسیاری از پدیده‌های اجتماعی دیگر یک رویداد چند وجهی، پیچیده و وسیعی است که عوامل بالقوه متعددی در بروز آن دخالت دارند (رحیمی، ۱۳۹۲). چرا که این امر در برگیرنده یک سری عناصر رفتاری چون نیازهای نامناسب هیجانی و جنسی، فرصت‌طلبی، بی‌مسئولیتی و فریبکاری عمدی است که پذیرش آن‌ها برای افرادی که به نوعی در این مسئله درگیر می‌شوند، چندان راحت نیست. همچنین خیانت زناشویی ابزاری است که به وسیله آن بدون اینکه فرد به یک تخلف جنایی آشکار دست بزند، جنبه مشکل‌زا و تاریک شخصیت خود را نشان می‌دهد (بشیرپور، ۱۳۹۱). براون (۲۰۰۱) اظهار می‌دارد افزایش روابط پنهانی خارج از چهارچوب زندگی زناشویی، حاصل تعامل چندین عوامل است. انتظارات بیش‌تر برای رضایت‌مندی عاطفی در ازدواج، فقدان مهارت‌های ارتباطی و روابط صمیمی، انقلاب جنسی و دگرگونی در ساختار زندگی روزمره از جمله این عوامل هستند.

-
1. Spring & Spring
 2. Rosenak & Harnden
 3. Shackelford, Buss & weekes – Shackelford
 4. Snyder, Baucom & Gordon

عوامل دخیل در بروز خیانت زناشویی را می‌توان به دو دسته روانی و اجتماعی تقسیم کرد. ویژگی‌های گروهی (اجتماعی) مؤلفه‌هایی نظیر اعتماد اجتماعی، فرهنگ شهروندی، مسئولیت‌پذیری، مشارکت جویی، رعایت قانون و ... را در بر می‌گیرد. اعتماد اجتماعی نوعی شرط درباره‌کنش‌های احتمالی دیگران در آینده است و همه افراد در بعضی مواقع چنین شرط‌هایی را درباره‌کنش‌های احتمالی دیگران در آینده به کار می‌گیرند (زتومکا، ۱۳۸۶). بنابراین، اعتماد عنصر بنیادین روابط اجتماعی است. چنان‌که از بررسی‌ها و تحقیقات صاحب‌نظران و پژوهشگران برمی‌آید، در طی دهه گذشته نشان داده شده که میزان اعتماد اجتماعی در کشور ایران در حال کاهش است و برخی آن را به صورت یک مسئله اجتماعی نیز مطرح کرده‌اند (معیدفر، ۱۳۸۵). از سوی دیگر مهم‌ترین عاملی که به تداوم حیات بشر کمک کرده، همکاری و مشارکت میان انسان‌هاست. از منظر جامعه‌شناسی، مشارکت به عنوان فرآیند تعاملی چندسویه مطرح می‌شود، که مداخله و نظارت مردم و قابلیت سیاسی - اجتماعی نظام را در دستیابی به توسعه، همراه با عدالت اجتماعی در پی خواهد داشت (نوروزی و بختیاری، ۱۳۸۸). ویژگی‌های روان‌شناختی نیز عامل تأثیرگذاری است که به اختلال‌های روانی همچون اضطراب، افسردگی، فوبیا، پرخاشگری، افکار پارانوئید و غیره اشاره دارد.

برخی پژوهشگران معتقد هستند که از جمله پیش‌بینی‌کننده‌های خیانت زناشویی، عوامل شخصیتی و فردی، عوامل مربوط به رابطه زناشویی و میزان رضایت‌مندی از رابطه و عوامل کلان اجتماعی و فرهنگی و عوامل محیطی هستند (خدمتگزار، بوالهروی و کرملو، ۱۳۸۷).

یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی در پژوهش حاضر باورها و ارزش‌های فردی بود، تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای فرد همراه تحت تأثیر هنجارهای اجتماعی و گروهی هستند. عقاید و باورهای مشترک گروهی باعث ایجاد اعتماد به گروه در شخص می‌شود. بنابراین، شبکه‌های اجتماعی همسالان از منابع مهم نفوذ اجتماعی است. گروه همسالان به دلیل داشتن منافع روان‌شناختی برای افراد اهمیت دارد. مؤلفه‌های فرهنگی و اجتماعی را می‌توان از جمله عوامل کلان تأثیرگذار در رفتار بی‌وفایی دانست. نگرش‌ها و عقاید عمومی مردم در یک فرهنگ و جامعه در ارتکاب خیانت زناشویی اثرگذار هستند. نگرش‌هایی که از طرق مختلف نظیر دوستان، همسالان و والدین کسب می‌شوند. همین‌طور رفتار والدین نیز می‌تواند متأثر از الگوهای فرهنگی و اجتماعی باشد. کودکان در خانواده و کنار همسالان با توجه به باورها و

نگرش‌های غالب در خانه و جامعه، نگرش‌ها را کسب می‌کنند. این باورها و نگرش‌ها می‌تواند در جهت حمایت از همسر و حفظ رابطه زناشویی باشد یا اینکه افراد را به روابط آزاد خارج از چهارچوب زندگی زناشویی سوق دهد (خدمتگزار و همکاران، ۱۳۸۷). زمانی که دوستان و آشنایان به راحتی و بدون احساس گناه وارد روابط خارج از چهارچوب زندگی زناشویی می‌شوند، نزدیکان آن‌ها نیز ممکن است با الگوگیری و کم‌رنگ شدن تدریجی باورهای مانع‌ساز رفتار خیانت، دست به این رفتار بزنند. نتایج یک پژوهش نشان داد زنانی که نزدیکان همجنس آن‌ها مرتکب بی‌وفایی می‌شوند، بر روابط خارج از حیطه زناشویی تأکید بیش‌تری دارند (اسمیت، ۲۰۰۴).

در مجموع پژوهش حاضر در پی آن بود که به سیمای کلی گرایش به روابط خارج از چارچوب زناشویی و عوامل روانی و اجتماعی مرتبط با آن دست یابد. یعنی در ابتدا هدف پژوهش تعیین رابطه ویژگی‌های روانی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی بود، هدف دوم آن تعیین رابطه اعتماد اجتماعی و فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی و هدف سوم بررسی نقش همزمان این متغیرها در پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی بود. اگر فرضیات سه‌گانه فوق تأیید شود و رابطه بین متغیرها وجود داشته باشد، با توجه به اینکه تاکنون در این باره مدلی ارائه نشده است، مدلی ارائه و براساس داده‌های جمع‌آوری شده آزمون می‌شود، در واقع هدف چهارم پژوهش ارائه یک مدل علی برای پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چارچوب زناشویی بر اساس عوامل اجتماعی و روانی بود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه زنان متأهلی بود که حداقل ۵ سال در شهر کرمانشاه سکونت دارند و سن آن‌ها بین ۲۰ - ۶۰ سال بود. برای اجرای پژوهش با توجه به پژوهش‌های پیشین ۶۰۰ نفر انتخاب شد. به علت نبود فهرستی از جامعه آماری و میسر نبودن نمونه‌گیری تصادفی، مناسب‌ترین روش در این پژوهش، نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تشخیص داده شد. در این روش، ابتدا شهر به شش منطقه تقسیم شد، (ملاک مناطق شهرداری بود) سپس از میان مناطق، نمونه‌هایی انتخاب

شد. پس از آن، هریک از مناطق نیز به خوشه‌هایی تقسیم شده و از هر خوشه، نمونه‌ها به طور تصادفی انتخاب شد. برای تحلیل داده‌های پژوهش، از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و تحلیل مسیر معادلات ساختاری استفاده شد. برای تعیین توزیع جامعه (نرمال بودن داده‌ها) از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد، در آزمون‌های انجام شده سطح $P < 0/05$ معنادار در نظر گرفته شد.

ابزارهای پژوهش عبارت بودند از:

پرسشنامه نشانگان اختلال‌های روانی (SCL-90): فرم اولیه این پرسشنامه را دراگوتیس، لیپمن و کوری (۱۹۷۳؛ به نقل از زکی یی و کرمی، ۱۳۹۳) برای نشان دادن جنبه‌های روان شناختی بیماران جسمانی و روانی طرح‌ریزی کرده‌اند. دراگوتیس و همکاران در سال ۱۹۸۴ پرسشنامه مذکور را مورد تجدیدنظر قرار داده و فرم نهایی آن را به نام فهرست تجدیدنظرشده علائم روانی (scl-90-R) منتشر کردند. پایایی آزمون با روش بازآزمایی بین ۰/۷۸ تا ۰/۹۰ و ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۷۰ تا ۰/۹۰ گزارش شده است؛ در ایران این آزمون را میرزایی (۱۳۵۹) و باقری در میان ۲۵۰۰ نفر آزمودنی اجرا شده است و پایایی مقیاس‌ها بیش‌تر از ۰/۸۰ گزارش شده است (زکی یی، ۱۳۹۱).

پرسشنامه اعتماد اجتماعی: این پرسشنامه در مؤسسه روان پویش (۱۳۹۲) براساس فضای مفهومی مطرح شده و استفاده شده از مدل پاکسون ساخته شده است که اعتماد را به منزله یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در نظر می‌گیرد. در این پرسشنامه طیف‌بندی لیکرت در نظر گرفته شد و گویه‌هایی حذف شد که با فرهنگ نمونه همخوانی نداشت. پرسشنامه ساخته شده ۱۷ گویه دارد که در طیف لیکرت به ۵ طیف خیلی کم (۱)، کم (۲)، تا حدودی (۳)، زیاد (۴) و خیلی زیاد (۵) تقسیم شده است. و دو خرده مقیاس اعتماد به مردم و اعتماد به سازمان‌های دولتی را می‌سنجد و نمره کل حاصل از آن میزان اعتماد اجتماعی فرد را نشان می‌دهد، نمره بیش‌تر به معنی اعتماد بیش‌تر است. گویه‌های ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۴، و ۱۵ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. برای بررسی پایایی پرسشنامه آلفای کرونباخ محاسبه شد که برای خرده مقیاس اعتماد به مردم ۰/۸۳، خرده مقیاس اعتماد به سازمان‌های دولتی ۰/۸۲ و نمره کل ۰/۸۴ به دست آمد. بین خرده مقیاس اعتماد به سازمان‌های دولتی و اعتماد اجتماعی کل ضریب همبستگی، ۰/۸۷ و بین خرده مقیاس اعتماد به مردم و اعتماد اجتماعی کل ضریب همبستگی

۰/۷۴ به دست آمد (زکی بی، رجبی گیلان و قاسمی، ۱۳۹۳).

پرسشنامه فرهنگ شهروندی: این پرسشنامه بر اساس نظریات موجود که فرهنگ شهروندی را سه مؤلفه در نظر می‌گیرد، توسط مؤسسه روان پویش (۱۳۹۲) ساخته شد. یک پرسشنامه ۲۶ سؤالی است که سه مؤلفه براساس طیف لیکرت از ۱ تا ۵ نمره گذاری می‌شود (کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم). سؤال‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰ برای خرده مقیاس مشارکت‌جویی؛ سؤال‌های ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷ برای خرده مقیاس قانون‌گرایی و سؤال‌های ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶ برای خرده مقیاس مسئولیت‌پذیری است. نمره کل حاصل از آن فرهنگ شهروندی را می‌سنجد که نمره بیش‌تر به معنی فرهنگ شهروندی بهتر است. برای بررسی پایایی پرسشنامه آلفای کرونباخ محاسبه شد که برای خرده مقیاس مشارکت‌جویی ۰/۸۷؛ خرده مقیاس قانون‌گرایی ۰/۹۱؛ خرده مقیاس مسئولیت‌پذیری ۰/۹۱ و برای کل پرسشنامه ۰/۹۴ به دست آمد (مومنی، ۱۳۹۲)

مقیاس ارزش‌ها و باورها: برای سنجش ارزش‌ها و باورهای مردم کرمانشاه از مقیاسی استفاده شد که در طرح ملی ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان در سال ۱۳۸۱، به کار برده شده است، اما در این پژوهش از ۱۵ سؤال استفاده شد.

پرسشنامه نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی: برای سنجش نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی از پرسشنامه سنجش نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی استفاده شد، این پرسشنامه در سال ۱۳۹۳، در موسسه روان پویش ساخته شد، این پرسشنامه دارای دو بعد است، بعد اول مربوط به نگرش نسبت به روابط خارج از چهارچوب در خود فرد و بعد دوم مربوط به عمل در همسر (شوهر) است. بعد اول این پرسشنامه در ابتدا ۱۵ گویه داشت که پس از اجرا و بررسی روایی به ۱۲ گویه کاهش پیدا کرد؛ بعد دوم نیز دارای ۱۴ گویه است. پایایی و روایی این پرسشنامه در ۶۰۰ نفر از زنان متأهل شهر کرمانشاه بررسی شد که آلفای کرونباخ آن برای بعد اول ۰/۷۹ و برای بعد دوم ۰/۸۶ به دست آمد. نمره بیش‌تر در این پرسشنامه به معنی داشتن نگرش مثبت به روابط خارج از چهارچوب زناشویی است (کریمی و زکی بی، ۱۳۹۳).

پس از تنظیم پرسشنامه‌ها و انتخاب آزمودنی‌ها، پرسشنامه‌های پژوهش در اختیار آن‌ها قرار

گرفت. سپس توضیحات لازم از سوی پژوهشگر درباره نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها به آزمودنی‌ها ارائه شد. از آزمودنی‌ها خواسته شد اگر در فرآیند تکمیل پرسشنامه با مشکلی مواجه شدند از پژوهشگر درخواست توضیح بیشتر داشته باشند. افراد انتخاب شده پس از اعلام رضایت برای شرکت در پژوهش و دریافت تضمین لازم مبنی بر اینکه اطلاعات آن‌ها محرمانه باقی خواهد ماند، به تکمیل پرسشنامه‌ها اقدام کردند. پس از تکمیل پرسشنامه توسط آزمودنی‌ها که به شکل انفرادی و در حضور پژوهشگر بود، پرسشنامه‌های پژوهش جمع‌آوری شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای آماری amos و spss و روش‌های آماری همبستگی پیرسون، معادلات ساختاری و تحلیل رگرسیون استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد ویژگی‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی در نمونه مورد بررسی آمده است.

در جدول ۱: میانگین و انحراف استاندارد ویژگی‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی

انحراف استاندارد	میانگین	بیشینه	کمینه	متغیرها	
۷/۳۶	۱۳/۸۳	۳۹	۰	وسواس فکری- عملی	
۶/۵۸	۱۰/۹۴	۳۵	۰	حساسیت میان فردی	
۹/۸۹	۱۴/۲۹	۴۸	۰	افسردگی	ویژگی‌های روان‌شناختی
۷/۴۷	۹/۵۱	۳۹	۰	اضطراب	
۴/۹۷	۷/۴۷	۲۶	۰	پرخاشگری	
۴/۳۸	۴/۶۰	۲۴	۰	فوبی	
۴/۶۰	۸/۴۸	۲۳	۰	افکار پارانوئیدی	
۶/۱۵	۶/۲۹	۳۳	۰	روان پریشی	
۶/۱۴	۳۷/۳۵	۵۰	۱۰	مشارکت جویی	
۴/۲۷	۳۰/۲۵	۳۵	۱۴	قانون‌گرایی	فرهنگ
۵/۲۰	۳۸/۳۱	۴۵	۱۵	مسئولیت‌پذیری	شهروندی
۱۳/۵۸	۱۰۵/۹۰	۱۳۰	۴۸	نمره کل فرهنگ شهروندی	
۴/۵۲	۱۵/۶۶	۳۲	۷	اعتماد به مردم	اعتماد
۴/۵۷	۲۷/۹۱	۴۵	۱۴	اعتماد به سازمان‌های دولتی	اجتماعی
۷/۴۱	۴۳/۵۸	۷۳	۲۱	نمره کل اعتماد اجتماعی	
۷/۶۶	۲۴/۴۶	۵۸	۱۵	نگرش به روابط در خود فرد	نگرش به روابط خارج از چهارچوب
۷/۷۴	۶۰	۶۰	۱۵	نگرش به روابط در همسر	

برای بررسی رابطه بین متغیرهای پیش‌بین و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی، از آزمون آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲: ضرایب همبستگی بین ویژگی‌های روان‌شناختی و جامعه‌شناختی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی

نگرش توسط همسر		نگرش توسط خود فرد		متغیرهای پژوهش		
معناداری	همبستگی	معناداری	همبستگی			
۰/۹۹	۰/۰۰۱	۰/۲۴	۰/۰۵	وسواس فکری- عملی	ویژگی‌های روان‌شناختی	
۰/۱۳	۰/۰۶	۰/۰۱	۰/۱۰	حساسیت میان فردی		
۰/۳۴	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۱۰	افسردگی		
۰/۰۴	۰/۰۸	۰/۰۰۱	۰/۱۵	اضطراب		
۰/۱۶	۰/۰۶	۰/۰۰۶	۰/۱۱	پرخاشگری		
۰/۰۹	۰/۰۷	۰/۰۴	۰/۰۸	فوبی		
۰/۶۲	۰/۰۲	۰/۱۰	۰/۰۷	افکار پارانوئیدی		
۰/۰۰۶	۰/۱۱	۰/۰۰۱	۰/۱۸	روان پریشی		
۰/۱۶	۰/۰۶	۰/۳۶	۰/۰۴	اعتماد به مردم		اجتماعی
۰/۰۹	۰/۰۷	۰/۹۶	-۰/۰۰۲	اعتماد به سازمان‌های دولتی		
۰/۰۶	۰/۰۸	۰/۶۰	۰/۰۲	نمره کل		
۰/۰۰۱	-۰/۲۸	۰/۰۰۱	-۰/۲۹	مشارکت جویی	فرهنگ شهروندی	
۰/۰۰۱	-۰/۳۶	۰/۰۰۱	-۰/۳۷	قانون‌گرایی		
۰/۰۰۱	-۰/۳۴	۰/۰۰۱	-۰/۳۵	مسئولیت‌پذیری		
۰/۰۰۱	-۰/۳۷	۰/۰۰۱	-۰/۳۸	نمره کل		
۰/۰۰۱	-۰/۳۱	۰/۰۰۱	-۰/۲۵	راستگویی		
۰/۰۰۱	-۰/۳۴	۰/۰۰۱	-۰/۳۶	اخلاق‌گرایی		
۰/۰۰۱	-۰/۲۶	۰/۰۰۱	-۰/۲۹	اعمال دینی		
۰/۰۰۱	-۰/۳۰	۰/۰۰۱	-۰/۲۸	حفظ هویت اجتماعی		بایورها و ارزش‌ها
۰/۰۰۱	-۰/۲۸	۰/۰۰۱	-۰/۳۴	حفظ بنیان خانواده		
۰/۰۰۱	-۰/۲۴	۰/۰۰۱	-۰/۲۵	احترام به علم		
۰/۰۰۱	-۰/۳۲	۰/۰۰۱	-۰/۳۵	افتخار به مادر بودن		
۰/۰۰۱	-۰/۳۳	۰/۰۰۱	-۰/۳۵	رعایت حقوق دیگران		
۰/۰۰۱	-۰/۳۱	۰/۰۰۱	-۰/۳۵	سبک زندگی اسلامی		
۰/۰۰۱	-۰/۲۵	۰/۰۰۱	-۰/۳۲	رضایت از زندگی		

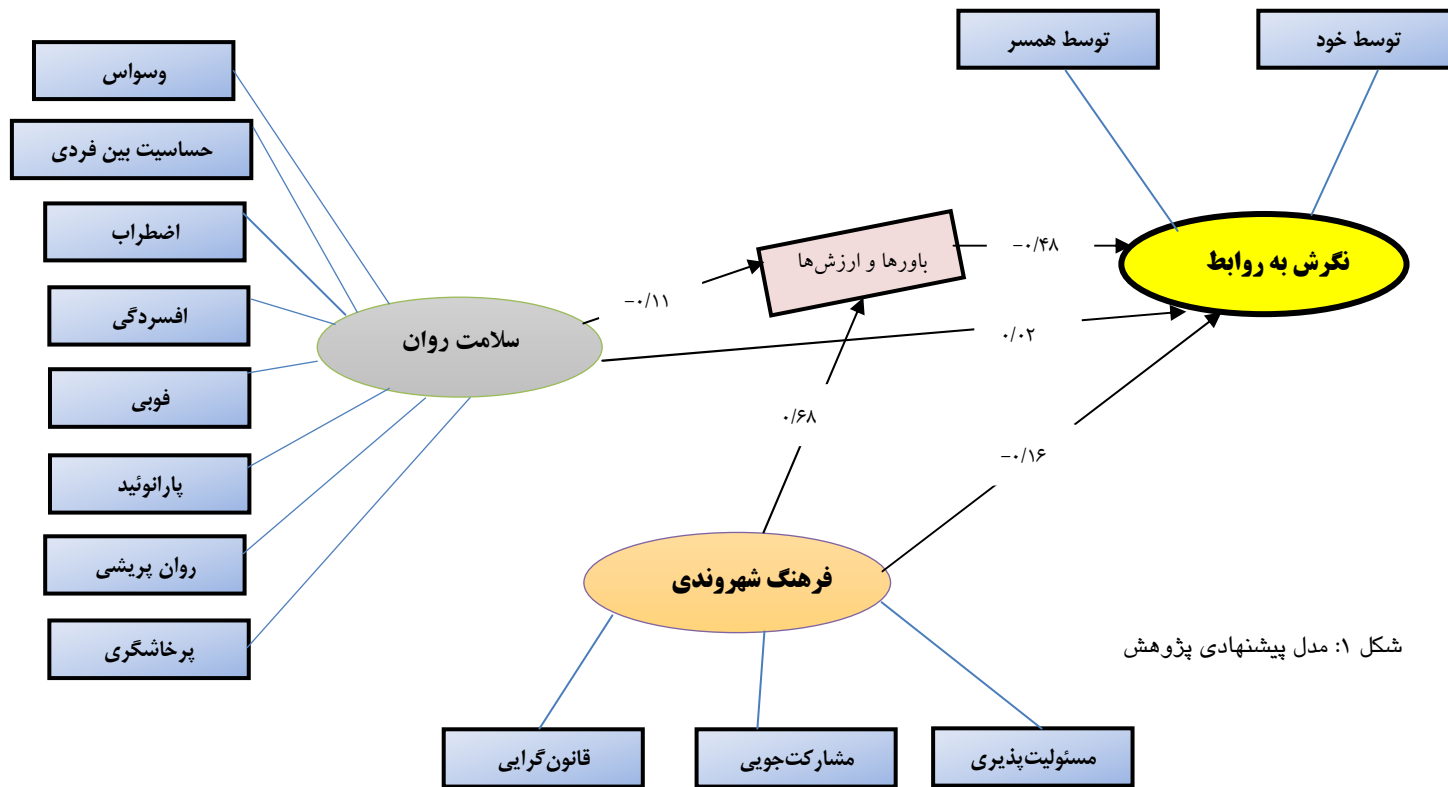
نتایج تحلیل نشان می‌دهد که بین ویژگی‌های حساسیت میان فردی، افسردگی، پرخاشگری، فوبی و روان‌پریشی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد به ترتیب ضرایب همبستگی $0/10$ ($P < 0/01$)؛ $0/10$ ($P < 0/01$)؛ $0/15$ ($P < 0/001$)؛ $0/11$ ($P < 0/006$)؛ $0/08$ ($P < 0/04$) و $0/18$ ($P < 0/01$) وجود دارد، اما در ارتباط با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر فقط دو ویژگی اضطراب و روان‌پریشی ضریب همبستگی معناداری با آن دارند، اما بین سایر ویژگی‌های روان‌شناختی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر ضریب همبستگی معناداری وجود ندارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بین اعتماد اجتماعی و مؤلفه‌های آن با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی ضریب همبستگی معناداری وجود ندارد. از سوی دیگر نتایج نشان می‌دهد که بین مشارکت جویی و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد ضریب همبستگی $-0/29$ ($P < 0/001$) وجود دارد و بین قانون‌گرایی و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد ضریب همبستگی $-0/37$ ($P < 0/001$)؛ بین مسئولیت‌پذیری و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد ضریب همبستگی $-0/35$ ($P < 0/001$) و بین فرهنگ شهروندی و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد ضریب همبستگی $-0/38$ ($P < 0/001$) دارد. بر این اساس نتایج نشان داد که بین مشارکت‌جویی و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر ضریب همبستگی $-0/28$ ($P < 0/001$)؛ بین قانون‌گرایی و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر ضریب همبستگی $-0/36$ ($P < 0/001$)؛ بین مسئولیت‌پذیری و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر ضریب همبستگی $-0/34$ ($P < 0/001$) و بین فرهنگ شهروندی و نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر فرد ضریب همبستگی $-0/37$ ($P < 0/001$) دارد.

برای پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد بر اساس ویژگی‌های روانی و اجتماعی و باورها و ارزش‌ها از تحلیل رگرسیون به شیوه همزمان استفاده شد که خلاصه نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳: خلاصه نتایج پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی بر اساس ویژگی‌های روانی و اجتماعی

متغیر ملاک	خلاصه مدل	متغیرهای پیش‌بین	B	β	t	سطح معناداری
نگرش به روابط خارج از	$0.53R=$	افسردگی	-0.13	-0.17	2.39	0.02
از	$0.29R^2=$	اضطراب	0.16	0.16	2.23	0.03
چهارچوب	$11.61F=$	قانون‌گرایی	-0.25	-0.14	2.60	0.01
در خود فرد	$0.001p=$	اخلاق‌گرایی	-1.08	-0.10	2.11	0.03
نگرش به روابط خارج از	$0.49R=$	رضایت از زندگی	-1.06	-0.14	3.09	0.002
از	$0.24R^2=$	قانون‌گرایی	-0.26	-0.15	2.72	0.007
چهارچوب	$11.85F=$	راستگویی	-1.04	-0.13	3.12	0.002
در همسر	$0.001p=$					

برای بررسی نقش میانجی‌گری باورها و ارزش‌های فردی در رابطه بین ویژگی‌های روان‌شناختی (سلامت روان) و فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی یک مدل بر اساس الگوی معادلات ساختاری طراحی شد، که نمودار مدل پیشنهادی در شکل ۱ آمده است.

شکل ۱: مدل پیشنهادی پژوهش

نتایج تحلیل نشان داد که الگوی ارائه شده دارای برآزش در حد خوب است. ضرایب استاندارد و غیر استاندارد مستقیم مسیرها در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴: پارامترهای اندازه گیری روابط مستقیم

مسیرها	برآورد استاندارد (β)	برآورد غیر استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معناداری
سلامت روان به ارزش‌ها و باورها	-۰/۱۱	-۰/۰۱	۰/۰۰۳	-۲/۸۷	۰/۰۰۴
فرهنگ شهروندی به ارزش‌ها و باورها	۰/۶۸	۰/۰۷	۰/۰۰۷	۹/۹۸	۰/۰۰۱
سلامت روان به نگرش به روابط خارج از چارچوب	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۴۳	۰/۶۶
فرهنگ شهروندی به نگرش به روابط خارج از چارچوب	-۰/۱۶	-۰/۲۴	۰/۰۹	-۲/۵۱	۰/۰۱
ارزش‌ها و باورها به نگرش به روابط خارج از چارچوب	-۰/۴۸	-۶/۸۷	۱/۰۸	-۳/۳۶	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که ضریب استاندارد مستقیم مسیر سلامت روان به ارزش‌ها و باورها $-۰/۱۱$ و در سطح $P < ۰/۰۰۴$ معنادار است. ضریب استاندارد مستقیم مسیر فرهنگ شهروندی به ارزش‌ها و باورها $۰/۶۸$ و در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنادار است، اما ضریب استاندارد مستقیم مسیر سلامت روان به نگرش به روابط خارج از چارچوب معنادار نیست. بر این اساس ضریب استاندارد مستقیم مسیر فرهنگ شهروندی به نگرش به روابط خارج از چارچوب $-۰/۱۶$ و در سطح $P < ۰/۰۱$ معنادار است و ضریب استاندارد مستقیم ارزش‌ها و باورها به نگرش به روابط خارج از چارچوب $-۰/۴۸$ می‌باشد که در سطح $P < ۰/۰۱$ معنادار است. در جدول ۵ ضرایب استاندارد و غیر استاندارد اثرات غیر مستقیم برای بررسی میانجی‌گری باورها و ارزش‌ها آمده است.

جدول ۵: ضرایب استاندارد و غیر استاندارد اثرات غیر مستقیم

سطح معناداری	برآورد غیر استاندارد	برآورد استاندارد (β)	مسیرها
۰/۰۰۱	-۰/۴۷	-۰/۳۲	رابطه فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب از طریق باورها و ارزش‌ها
۰/۰۰۱	-۰/۶۷	-۰/۳۹	رابطه فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب توسط همسر از طریق باورها و ارزش‌ها
۰/۰۰۱	-۰/۷۱	-۰/۴۲	رابطه فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب توسط خود فرد از طریق باورها و ارزش‌ها
۰/۰۰۲	۰/۰۷	۰/۰۵	رابطه سلامت روان با نگرش به روابط خارج از چهارچوب از طریق باورها و ارزش‌ها
۰/۱۱	۰/۰۸	۰/۰۵	رابطه سلامت روان با نگرش به روابط خارج از چهارچوب توسط همسر از طریق باورها و ارزش‌ها
۰/۱۱	۰/۰۹	۰/۰۶	رابطه سلامت روان با نگرش به روابط خارج از چهارچوب توسط خود فرد از طریق باورها و ارزش‌ها

نتایج تحلیل نشان می‌دهد که ضریب استاندارد مسیر فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب از طریق باورها و ارزش‌ها $-۰/۳۲$ و در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنادار است. و این بدان معنی است که فرهنگ شهروندی پائین زمانی به نگرش وخیم به خیانت زناشویی منجر می‌شود که باورها و ارزش‌های فردی در شخص تنزل پیدا کرده باشد. بر این اساس نتایج نشان داد که ضریب استاندارد مسیر فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب توسط همسر از طریق باورها و ارزش‌ها $-۰/۳۹$ و در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنادار است. و ضریب استاندارد مسیر فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب توسط خود فرد از طریق باورها و ارزش‌ها $-۰/۴۲$ و در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنادار است. همچنین نتایج نشان داد که ضریب استاندارد مسیر سلامت روان با نگرش به روابط خارج از چهارچوب از طریق باورها و ارزش‌ها $۰/۰۵$ و در سطح $P < ۰/۰۰۲$ معنادار است، اما دو مسیر دیگر سلامت روان به خرده مقیاس‌های نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی معنادار نیست.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به عوارض سوء خیانت زناشویی برای خانواده و جامعه که با ناپایداری در روابط و نرخ بالای طلاق همراه است این پژوهش با هدف تعیین رابطه ویژگی‌های روانی و اجتماعی با نگرش به روابط خارج از چارچوب زناشویی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین ویژگی‌های حساسیت میان فردی، افسردگی، پرخاشگری، فوبی و روان پریشی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط خود فرد رابطه مثبت وجود دارد، اما در ارتباط با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر فقط دو ویژگی اضطراب و روان پریشی با آن رابطه دارند، اما بین سایر ویژگی‌های روان‌شناختی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی توسط همسر رابطه‌ای وجود ندارد. این بدان معنی است که هرچه میزان ویژگی‌های حساسیت میان فردی، افسردگی، اضطراب، پرخاشگری، فوبی و روان پریشی در فرد بیش‌تر باشد، او تمایل بیش‌تری برای داشتن روابط خارج از چارچوب زناشویی دارد و هر چه که میزان آن‌ها کم‌تر باشد نگرش و تمایل فرد برای روابط خارج از چارچوب زناشویی نیز کم‌تر است.

در مقایسه با پژوهش‌های پیشین می‌توان موارد زیر را در نظر داشت: نتایج پژوهش فلدمن و کافمن^۱ (۱۹۹۹)، دایجسترا و باردیس^۲ (۲۰۰۸) و اسمیت (۲۰۰۴) نشان داد که میزان روان رنجوری در مردان عهدشکن و بی وفا بیش‌تر از مردان عادی است. نتایج پژوهش ترابیان، عامری و خدابخش (۱۳۹۱) با موضوع «بررسی مقایسه‌ای ویژگی‌های شخصیت و سبک دلبستگی همسران بی‌وفا، خیانت دیده و عادی» نشان داد که بین مردان عهدشکن و مردان عادی تفاوت معناداری در روان رنجوری، وجدان‌گرایی، اضطراب و سبک دلبستگی اجتنابی وجود دارد. بنابراین، نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های ذکر شده همخوانی دارد.

نتایج پژوهش نشان داد که بین اعتماد اجتماعی و مؤلفه‌های آن با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی رابطه وجود ندارد. نتایج پژوهش حاضر در این بخش با پژوهش‌های پیشین ناهمسو است. نتایج پژوهش‌های هندریک و هندریک^۳ (۱۹۸۷)، گلاس و رایت^۴

1. Feldman & Cauffman
2. Dijkstra & Barelds
3. Hendrick & Hendrick
4. Glass & Wright

(۱۹۸۸)، بارتا و کین^۱ (۲۰۰۵) و شاکلفرد، بسر و گودز^۲ (۲۰۰۸) نشان داد همسران عهدشکن نمره وجدان‌گرایی و قابلیت اعتماد کم‌تری را کسب می‌کنند. این نتایج همچنین نشان داد که بین مشارکت‌جویی، مسئولیت‌پذیری، قانون‌گرایی و فرهنگ شهروندی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی رابطه وجود دارد. یعنی هر چه که میزان مشارکت‌جویی، مسئولیت‌پذیری، قانون‌گرایی و فرهنگ شهروندی بیش‌تر باشد نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی کم‌تر است و هر چه میزان مشارکت‌جویی، مسئولیت‌پذیری، قانون‌گرایی و فرهنگ شهروندی کم‌تر باشد نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی وخیم‌تر است. نتایج پژوهش نشان داد که بین باورها و ارزش‌های فردی و اجتماعی با نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی رابطه منفی وجود دارد. یعنی هر چه میزان راست‌گویی، اخلاق‌گرایی، رضایت از زندگی، تلاش برای حفظ هویت اجتماعی و ... بیش‌تر باشد، گرایش و نگرش به روابط خارج از چهارچوب کم‌تر است. یعنی فرد تمایل کم‌تری برای این کار دارد. ارزش‌ها یکی از ابعاد مهم و اساسی شخصیت و زندگی اجتماعی به شمار می‌آیند. ارزش‌ها به عنوان آرمان‌ها و اهداف فراموقعیتی توصیف و تعریف می‌شوند که اصول راهبردی هر فردی را تعیین می‌کنند. ارزش‌ها در واقع قضاوت‌های ذهنی افراد هستند که درباره مفاهیمی چون خدا و آزادی مداوم در حال بازخوانی و فراخوانی هستند. ارزش‌های هر جامعه‌ای به ویژه ارزش‌های فرهنگی، تعیین‌کننده میزان پیچیدگی یا سادگی و روشنی افکار انتزاعی اعضای آن جامعه درباره خوبی و درستی آرمان‌های آن جامعه است. در واقع این ارزش‌ها هستند که چهارچوب‌های ویژه‌ای برای افراد جامعه تعیین می‌کنند، برای اینکه بدانند در هر موقعیتی چه رفتار و پاسخی مناسب است. به عبارت دیگر، ارزش‌ها تعیین‌کننده مهم شیوه عملکرد، مسیر فعالیت‌ها و چگونگی اولویت‌بندی اهداف در نظام‌های فرهنگی، آموزشی، خانوادگی و سیاسی و مذهبی هر جامعه‌ای هستند. بنابراین، برای افرادی که ارزش‌ها و باورها در جهت حفظ بنیان خانواده و وفاداری به همسر تعریف شده باشد، بدیهی به نظر می‌رسد که نگرش خوبی به خیانت زناشویی نداشته باشد، زیرا که اصول رفتاری آن‌ها بر اساس ارزش‌های تعریف شده است.

1. Barta & Kiene

2. Shackelford, Besser & Goetz

نتایج پژوهش براون (۲۰۰۱) درباره علل عهدشکنی زوجین نشان داد که انتظارات بیش‌تر برای رضایت‌مندی عاطفی در ازدواج، فقدان شدید مهارت‌های ارتباطی و روابط صمیمی، انقلاب جنسی و دگرگونی در ساختار زندگی روزمره از جمله دلایل مهم بروز و افزایش عهدشکنی میان همسران است. بنابراین، نتایج پژوهش حاضر به گونه‌ای با پژوهش‌های پیشین همخوانی دارد، هر چند که درباره موضوع پژوهش حاضر تاکنون پژوهشی انجام نشده است. از سوی دیگر پژوهش‌های انجام شده حاکی از این است که اختلال شخصیت ضد اجتماعی (رستگار، ۱۳۹۲)، اختلال شخصیت خودشیفتگی و روان‌پریشی (خدمتگزار، بواله‌ری و کرملو، ۱۳۸۷) به عنوان قوی‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده خیانت هستند. زنانی که دچار خودشیفتگی هستند، بیش‌تر به دنبال جلب توجه هستند، قرار ملاقات با جنس مخالف می‌گذارند، دست به اغواگری جنسی می‌زنند و بیش‌تر به انجام‌دادن رفتارهای پرخطر جنسی اقدام می‌کنند. تکانشگری و ناتوانی در خویشنداری و به تأخیرانداختن لذت نیز از عناصر اصلی اختلال‌های شدید روانی است. افراد تکانشگر در مواجهه با رویدادها به سرعت تعادل خود را از دست می‌دهند و بدون تفکر واکنش نشان می‌دهند. این افراد در مقایسه با سایر افراد به احتمال زیاد در فرصت‌ها و موقعیت‌های عاطفی و جنسی کنترل خود را از دست می‌دهند (خدمتگزار، بواله‌ری و کرملو، ۱۳۸۷).

باتوجه به نتایج مشخص شد که اضطراب و افسردگی در پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب روابط زناشویی نقش بالایی دارند، لذا در تبیین نتایج در این بخش پژوهش می‌توان گفت که افرادی که اضطراب و افسردگی بالایی دارند، نوع تعبیر و تفسیر آن‌ها از دنیا، خود و افراد دیگر بدبینانه است و دنیا را یک مکان ناامن تلقی کرده و حمایت عاطفی کمی نیز دریافت می‌کنند و از روابط زناشویی خویش نیز رضایت زناشویی کم‌تری دارند. این قضیه سبب می‌شود که شخص احساس کند در چنین دنیایی که روابط آشفته بر آن حاکم است، هیچ گونه وفاداری معنایی نداشته باشد. این افراد که افسردگی بالا دارند و احساس نگرانی در آن‌ها ریشه دوانده است. ممکن است به عنوان یک مکانیسم دفاعی به روابط خارج از چهارچوب فکر کنند. یک مکانیسم دفاعی که فرد انتظار دارد در پناه آن اندکی از فشارها و نگرانی‌هایش کاهش یابد یا بتواند اندکی از دنیای یکنواخت و خسته‌کننده افسردگی رهایی یابد. البته، ممکن است به عنوان انتقام نیز به این قضیه فکر کند، انتقام از خانواده، از همسر و از دنیای اطراف، یا

حتی بخواهد به عنوان یک چاشنی در ساخت زندگی امن و رهایی از خستگی و کسالت به آن اندیشیده باشد. در نظر این فرد دیگران عامل اضطراب و افسردگی او هستند. بنابراین، باید از آن‌ها انتقام گرفته شود.

نتایج پژوهش‌ها در مجموع بیان‌کننده آن است که نارضایتی در رابطه فعلی، تمایل و اشتیاق برای تنوع یا هیجان جنسی، انتقام، خشم یا حسادت، احساس عدم امنیت یا نامطمئن بودن درباره رابطه، همنشینی و صمیمیت، بلوغ‌نیافتگی و کمبود تعهد، علاقه مفرط برای برقراری رابطه عاشقانه با فرد خارج از رابطه زناشویی، نارضایتی جنسی، افزایش عزت نفس، ناتوانی در کنترل وسوسه‌ها، در دسترس نبودن همسر، مصرف دارو یا الکل می‌توانند از دلایل متعدد خیانت زناشویی باشند (دریگوتاس، راسبولت^۱ و ورت^۲، ۱۹۹۹؛ فلدمن و کافمن، ۱۹۹۹؛ فلدمن و همکاران، ۲۰۰۰؛ گلاس و رایت، ۱۹۸۸). همان‌گونه که دیده می‌شود در این پژوهش‌ها هیچ کدام از متغیرهای اصلی پژوهش بررسی نشده است و این برای پژوهشگران این انگیزه را ایجاد کرد، که نقش عوامل دیگر را بررسی کنند، به نظر ما عوامل یاد شده در پژوهش‌های پیشین از جمله نارضایتی از رابطه کنونی می‌تواند سبب اختلال‌های روانی مثل اضطراب و افسردگی شود، اما پرسش این است که چرا همه افراد مبتلا به افسردگی و اضطراب به خیانت دست نمی‌زنند؟ برای پاسخگویی به این پرسش بود که پژوهشگران نقش باورها و ارزش‌ها را در نظر گرفتند و آن را به عنوان یک متغیر میانجی بررسی کردند. بنابراین نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت که با دست کاری باورها و ارزش‌های زنان از تأثیرگذاری عواملی همچون نارضایتی از روابط فعلی و نارضایتی جنسی بر نگرش مثبت به روابط خارج از چارچوب زناشویی جلوگیری کرد.

از سوی دیگر نتایج پژوهش نشان داد که در افرادی که در شبکه‌های اجتماعی عضویت دارند، نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی وخیم‌تر است. از جمله موارد دیگر که در حیطه فرهنگ و اجتماع، در ارتکاب رفتار خیانت و افزایش آن در سال‌های اخیر نقش مهمی داشت، رشد رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی مجازی است. امروزه، خیانت‌های زناشویی در بسیاری از سریال‌ها و فیلم‌های سینمایی و کانال‌های تلویزیونی نمایش داده

-
1. Rusbult
 2. Verette

می‌شود. اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی یکی از ابزارهای تأثیرگذار در روابط زناشویی و ارتکاب خیانت هستند. فضایی که این اجازه را به کاربر می‌دهد تا بدون نام و به صورت ناشناس و خیالی آسوده با افراد دیگر خارج از چهارچوب زندگی زناشویی ارتباط برقرار کند (اسمیت، هال و دیاگل، ۲۰۱۰). اینترنت با توجه به فضای امن و ناشناخته‌ای که در اختیار کاربر قرار می‌دهد، از طریق اتاق‌های گفتگو و شبکه‌های اجتماعی، افراد را به افشای صمیمانه درباره مشکلات و معضلات زندگی زناشویی و البته خیال‌پردازی درباره همسرکامل تشویق می‌کند (براون، ۲۰۰۱) که همین امر موجب برقراری ارتباط‌های نزدیک و صمیمانه بین کاربران شده و زمینه را برای گفتگوهای جنسی و عاطفی به صورت مجازی و به احتمال زیاد در آینده، به صورت واقعی ایجاد می‌کند.

در چند سال اخیر نیز، طبق شواهد درمانگران و مشاوران، رشد نرم افزارهایی مانند وایبر، وی چت، لاین و واتس آپ که به عنوان اپلیکیشن در تلفن‌های همراه قابل استفاده است، فضا را برای ارتباط‌های پنهانی و آسان‌تر با افراد خارج از چهارچوب زندگی مشترک فراهم کرده است. با توجه به اینکه پژوهش‌های نظام‌مند بسیار کمی در زمینه رابطه استفاده از این نرم‌افزارها و بروز خیانت در ایران انجام شده، شایسته است محققان و پژوهشگران توجه بیشتری به تحقیق و بررسی درباره این موضوع داشته باشند.

درباره محدودیت‌های پژوهش باید گفت که چون نمونه پژوهش یک نمونه کوچک و از یک شهر (کرمانشاه) بود، برای تعمیم نتایج به سایر جامعه‌ها باید با احتیاط عمل کرد. همچنین ویژگی‌های فردی و شرایط کاری نمونه پژوهش نیز می‌تواند از محدودیت‌های پژوهش باشد که از کنترل پژوهشگر خارج بودند.

با توجه به اینکه نتایج پژوهش حاکی از نقش اضطراب و افسردگی بر نگرش به روابط خارج از چارچوب زناشویی بود، پیشنهاد می‌شود که درمانگران و مشاوران این نکته را در نظر داشته باشند. همچنین پیشنهاد می‌شود که به منظور تغییر نگرش زنان به روابط خارج از چارچوب زناشویی به نقش فرهنگ شهروندی و مؤلفه‌های آن توجه داشت.

منابع

- بشرپور، سجاد (۱۳۹۱)؛ اثر بخشی درمان پردازش شناختی بر بهبود علائم پس آسیبی، کیفیت زندگی، عزت نفس و رضایت زناشویی زنان مواجهه شده با خیانت زناشویی، *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی*. سال دوم، شماره ۲ (پیاپی ۵): ۲۰۸-۱۹۳.
- ترابیان، لیلا، عامری، فریده و خدابخش، روشنگر (۱۳۹۱). بررسی مقایسه‌ای ویژگی‌های شخصیت و سبک دلبستگی همسران بی‌وفا، خیانت دیده و عادی. *مطالعات روان‌شناختی دانشگاه الزهراء*. دوره ۸، شماره ۳، ۲۵-۹.
- خدمتگزار، حسین، بوالهروی، جعفر و کرملو، سمیرا (۱۳۸۷). *بی‌وفایی همسران: روش‌های پیشگیری و رویارویی با بی‌وفایی*، تهران: قطره.
- رحیمی، اکرم (۱۳۹۲). *بررسی آسیب‌شناسی تعاملی رابطه زوجین قبل و بعد از عهدشکنی شوهران در بین زنان آسیب دیده شهر اصفهان*. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی. واحد علوم و تحقیقات اصفهان.
- رستگار، کوروش (۱۳۹۲). *هوس‌های سرخ: روانشناسی زیبایی، هوس و خیانت*. نشر اینترنتی. رفیعی، س.، حاتمی، الف. و فروغی، ع. (۱۳۹۰). رابطه بین طحواره‌های ناسازگارانه اولیه و سبک دلبستگی در زنان دارای خیانت زناشویی. *جامعه‌شناسی زنان*. شماره ۱، ۲۱-۳۶.
- زتومکا، پیوتر (۱۳۸۶). *اعتماد: نظریه جامعه‌شناختی*، ترجمه غلامرضا غفاری، تهران: شیرازه.
- زکی بی، علی (۱۳۹۱). *رابطه‌الکسی تیمیا، باورهای غیر منطقی، عاطفه منفی و عاطفه مثبت اختلالات روانی*. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه رازی کرمانشاه.
- زکی بی، علی، رجبی گیلان، نادر و قاسمی، رامین (۱۳۹۳). *رابطه اعتماد اجتماعی با اختلال‌های روانی*. چاپ نشده.
- ستوده، هدایت الله، میرزایی، بهشته و پازند، افسانه (۱۳۸۱). *روان‌شناسی جنایی*، تهران: آوای نور.
- کرمی، جهانگیر و زکی بی علی (۱۳۹۳). *بررسی نقش عوامل جامعه‌شناختی و روان‌شناختی در پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی در زنان متأهل شهر کرمانشاه*.

طرح پژوهشی استاندارد کرمانشاه.

معیدفر، سعید (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران*، تهران: نور علم.

مومنی، خدامراد (۱۳۹۲). *بررسی ویژگی‌های روان‌شناسی و جامعه‌شناسی مردم شهر کرمانشاه*.

طرح پژوهشی اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی استان کرمانشاه.

نوروزی، فیض‌اله و بختیاری، مهناز (۱۳۸۸). *مشارکت اجتماعی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن*.

فصلنامه راهبرد، سال هجدهم، ۵، ص: ۲۶۹ - ۲۴۹.

- Feldman, S. S., Cauffman, E., Jensen, L., & Arnett, J. (2000). The (Un)acceptability of betrayal: A study of late adolescents' evaluations of sexual betrayal by a romantic partner and betrayal of a friend's confidence. *Journal of Youth and Adolescence*, 29, 499-523.
- Barta, W. D., & Kiene, S. M. (2005). Motivations for infidelity in heterosexual dating couples: The roles of gender, personality differences, and sociosexual orientation. *Journal of Social and Personal Relationships June 2005* vol. 22 no. 3 339-360.
- Brown, EM, (2001). *Patterns of infidelity and their treatment*. New York, NY: Psychology Press.
- Aviram I, Amichai-Hamburger Y. Online infidelity: Aspects of dyadic satisfaction, self-disclosure, and narcissisms. *J Comput Mediat Commun*. 2005; 10: 74-84.
- Dijkstra.P. & Barelds.D.P.H. (2008), Self and partner personality and responses to relationship threats, *Journal of Research in Personality*, 42(2008)1500-1511.
- Glass, S. P., Wright, T. L. (1997). Reconstructing marriages after the trauma of infidelity. Inw. K. Halford & H.j.Markman (Eds), *Clinical hand book of marriage and Couples in terventions* (PP.471-507). Chichester: Wiley.
- Hendrick, C. & Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.
- Lusterman D D. (1998). *Infidelity: Asurvival guide*. Oakland, CA: New harbinger publications.
- Mark KP, Janssen E, Milhausen RR.(2011). Infidelity in heterosexual couples: demographic, interpersonal, and personality-related predictors of extradyadic sex. *Arch Sex Behav*; 40(5): 971-82.
- Rosenak C M & Harnden G M. (1992). Forgiveness in the psycho therapeutic Process. Clinical applications. *Journal of Psychology and Christianity*, 11, 188-197.
- Shackelford T K, Buss D M, weekes – Shackelford V A. (2003). Wife killing committed in the context of lovers triangle. *Basic and Applied Social psychology*, 25 (2), 137-144.
- Shackelford, T.K. Besser, A. & Goetz, A.T,(2008) Personality, Marital satisfaction, and Probability of Marital Infidelity. *Journal of individual Differences Research*. 6: 13 25.
- Smith, L. R. (2004). *Infidelity and emotionally focused therapy: A program design*.

- Unpublished doctoral dissertation, university Miami of Florida.
- Snyder DK, Baucom DK & Gordon KC, (2007) Treating infidelity: An integrative approach to resolving trauma and promoting forgiveness. In: Peluso PR, editor. *Infidelity: A practitioners guide to working with couples in crisis*. New York,: Routledge.
- Spring JA & Spring M, (1996). *After the affair: Healing the pain and rebuilding trust when a partner has been unfaithful* New York, NY: Harper Collins Publishers.
- Yeniçeri Z, Kkdemir D.(2006). University Students' Perceptions of, and Explanations for, Infidelity: The Development of the Infidelity Questionnaire (INFQ). *Soc Behav Pers*; 34(6): 639-50

نویسندگان

دکتر جهانگیر کرمی**j.karami@razi.ac.ir**

دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه رازی، مدیر گروه مطالعات خانواده دانشگاه رازی و رئیس هیئت مدیره مؤسسه مطالعاتی روان‌شناسی رازی، مدیر گروه روان‌شناسی دانشگاه رازی، وی بیش از ۵۰ مقاله علمی پژوهشی دارد و نویسنده کتاب سنجش و ارزیابی در خانواده است.

علی زکی بی**zakieiali@yahoo.com**

پژوهشگر مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقاء سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه و دانشجوی دکتری روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، مدیرعامل مؤسسه مطالعاتی روان‌شناسی رازی و عضو گروه مطالعات خانواده دانشگاه رازی، وی بیش از ۳۵ مقاله علمی پژوهشی دارد و یکی از نویسندگان کتاب سنجش و ارزیابی در خانواده است.

امید محمدی**omid11533@yahoo.com**

کارشناس ارشد مشاوره خانواده و عضو مؤسسه مطالعاتی روان‌شناسی رازی

شریفه حق‌شناس

مدیر امور خانواده و بانوان استانداری کرمانشاه